

The Center for Research Libraries scans to provide digital delivery of its holdings. In some cases problems with the quality of the original document or microfilm reproduction may result in a lower quality scan, but it will be legible. In some cases pages may be damaged or missing. Files include OCR (machine searchable text) when the quality of the scan and the language or format of the text allows.

If preferred, you may request a loan by contacting Center for Research Libraries through your Interlibrary Loan Office.

Rights and usage

Materials digitized by the Center for Research Libraries are intended for the personal educational and research use of students, scholars, and other researchers of the CRL member community. Copyrighted images and texts are not to be reproduced, displayed, distributed, broadcast, or downloaded for other purposes without the expressed, written permission of the copyright owner.

© Center for Research Libraries
Scan Date: December 2, 2008
Identifier: s-m-000016-n9

تدریساتک توحیدی

و الہیات فاکولتہسی

محرابک بوندن اول ایکی نسخهسندہ مدرسه تدریساتک بوخالده دوام ایتمهسنک امکانزلفنی شویلشدم . و دیمک ایسته مشدم که : « ریغایه بی ، رفائده بی استلزام ایتمین رمؤه سه بی هیچ بزقوت یاشاندیراماز » . بن بوسوزلری یازدیغم زمان ، اعتراف ایدهیم که ، قیصه برزمانده مدرسه لک بوغیرطبیعی حالته نهایت ویریله جکئی امیدنیله ایتموزم . چونکه زده برمؤسه نک روشندن ، یاشاییشندن کیمسه ممنون اولمادیغی ، هرکس اونک ضرری حس ایتدیکی خالده کندی کندینه دردلشیر ، فقط براراده ، برعزم حمله بی کوستره رک ایتی طبیعی برشکه صوقغه جهد ایلز . بن مدرسه ایچون کیمکه کوروشمشسه م اونلر بو وضعیتی غیرطبیعی بولویورلردی . حتی مدرسه ده تدریسانده بولونانلرده معناسزلغک فرقده ایدیلر . دواچی فائدهسز ومضر اولان بوتدریساتی مملکته نافع برشکه صوقق ایچون کیمسه برجهد کوسترمیوردی .

مدرسه لرشکل سابقیه یالکز فائدهسز اولسه لردی یته دوام ایده مزلردی . حالبوکه ایچنده درس کورن بعض کنج طلبه نک پک انی حس ایتدکلری کچی ضررلی ایدیلر . اونک ایچون نجه صوک اشلابک اک مسعود نتیجه لریدن بری تدریساتک توحیدیه دایر ویریلن قراردر . دیکر ایکی مقاله ده سویلیدیکم کچی مدرسه تدریساتک بالخاصه صوک عصرده کوزدیکمز قالغی نه اوقوتولان معلوماندن ، نه ده مدرسه ده بعض مثبت علملرک موجود اولماستدن مؤولددی . مدرسه تک اک مهلک جهتی تعقیب ایدیلن تربیه وتحصیل طرزندن ایلری کلیوردی . مشروطیتدن بری یاسیلان بعض اصلاحاتهرعماً مدرسه تدریساتکده اولیه براصول دوام ایدوب کیدیوردی که بویله برتدریس طرزیه آنجق وقایع وحادثاتی

کورمکدن تماماً محروم اولان ، عادتاً حسن سلیمنی غائب ایدن بر زمزمہ پیشہ بیلیدی .
 بو زمزمہ نیک مملکتک دیگر صنفانندن فرقی نہ محافظہ کارلنی ، نده تعصب دینیسیدر .
 زما نمرده محافظہ کارلق موجود مؤسسانک دوامنی و صارضیتیسز تکاملنی شعورلی برطرزده
 ایستہ مکدر . مدرسه ده تعقیب ایدیلن اصول بالعکس شعوری ، دوشونجه قدرتی ازالہ
 ایدیوردی . مکرکه فطرت ، مدرسه ده تحصیل ایتمش بعضی مستنا ذواتده کوردیکمز
 کبی ، هر شیده رغماً کورلندیریلیسی قابل اولمایان رذکا احسان ایتمش اولسون .

ینہ مدرسه لرله تماس ایدنلر بیلیرلرکه اوراده حسن دینی انکشاف ایتمز ، بلکه تماماً
 کور اعتیادلر حصوله کلیر . مدرسه تدریساتی قدر کنج لرده هیجانی وحشی احوالیله بهجک
 واسطه آز بولونور . مدرسه تحصیلی کوزلرده اکثریتله حسن ایدیلن جانسزلق ،
 حرکتسزلک بونک الابی مثالیدر .

مدرسه لرده علم تلقینی گیرمه سی ، اسکی تورک و اسلام عالمیری طرزنده مساعی قابلیتکده
 کورلشمسی یوزندن هیچ اولمازسه برعصردنبری بوتدریساتدن مثبت هیچ بر فائده حاصل
 اولمایوردی . اوزون سنلر سورن تدریساته رغماً بوکون آثار ماضیه مزی ، حتی دینی
 اثرلرمزی لایقہ آکلا بایلمک ایچون مستشرقلرک تحلیلنه مراجعت مجبوریت الیه سنده
 قالیورز . بر مملکت دوشونو کوزکه اوراده بر مؤسسہ منحصرأ دینی اثرلری اوقوتسون ،
 اونلری تحلیل ایله اوغراشسین . اولیله اولدینی خالدہ هر هانکی بر اسلام عالمی ، مثلاً
 غزالی کبی حجت اسلام عد ایدیلن بر متفکری آکلا بایلمک ، اثرلرنده کی قیمتی تقدیر
 ایدہ بیلیمک ایچون غرب مأخذلرینه مراجعتدن باشقه بر چاره بولونمایسین . . . بالکیز
 بو حال مدرسه لرک صوک عصرده علمی ، مثبت هیچ بر خدمتی اولمادیننه الک مهم بر دلیلدر .

شیمدی یا یا جنم الہیات فا کولتہ سی علم اعتباریله زری بو جوق کری اولان وضعیتدن
 قورنارمیلدر . حتی الہیات فا کولتہ سی احمق احتیاجی بجه مدرسه لرک معارفه التحاقده
 آرامقدن زیادہ شیمدی به قدر یا بیلیمان دینی تدقیقاتی علمی وعصری برطرزده ایفا ایتمک
 لزومنه استناد ایلملدر . اولنک ایچون الہیات فا کولتہ سی مدرسه نیک رینه فہم اوله حق
 بر مؤسسہ اولمقدن زیادہ اسلام آثار دینہ سی علمی برطرزده تدقیق ایدہ جک یسکی
 بر فا کولتہ اولمالیدر .

بوفا کولتہ اسلامتی ، اسلام آثار دینسنی علمی برطرزده تدقیق ایتمکی الک باشلی
 برهدنی عد ایلملدر . بویله بر تدقیق یا معنی وظیفه ایدین بر مؤسسہ اول امرده ، بو تدقیقاتک

اصولنی او كرتہ توحك ، ثانیاً بو تدقیقاتین معنا حیقا زانیدلجك تدریساتنی اختوا ایلملی ،
 ثالثاً طلبہ نك بو تدقیقه كلنی لسان معلوماتی اولمالنی ، یعنی عربی و فارسی اللہ مطلقاً اجنبی
 لسانلردن بری او كرتہ تلمیذلر . نچہ الہیات فا كولتہ سنك تدریساتنی درت قسم اوزربسه
 ترتیب ایلملیدر : ۱) آثار و مؤسسات دینیہ نی تدقیق ایده بیلمك قابلیتنی و یرہ بیلجوك ، معلو-
 مات ؛ یعنی اجتماعیات ، روحیات ، علومده و بالخاصہ تاریخده اصول ، اسلام و دین اسلام تاریخنی .
 ۲) اصل کتب دینیہ : تفسیر ، حدیث (۳) اعتقادات و اعمال حقیقده کی آثار متأخره :
 یعنی کلامیون ، حکما ، متصوفه ، فقہانك اثرلری [بونلر مدرسه ده اولوبنی کی نصی ،
 یعنی کلام وفقه حالتیہ دکل ، تاریخی برطرزده ، یعنی کلامیون ، متصوفه ، فقہا اثرلری
 حالده تدقیق اولوبنالیذر] . ۳) بو تدریساتین معنا حیقا یرہ بیلجك معلومات : دینی فلسفه ،
 بالخاصہ علم - دین مناسبتی . تاریخ ادیان ، بالخاصہ اسلامتک انتشار ابتدکی محیطلرده کی
 دینلرک تدقیقاتی ، تاریخ فلسفه ، بونلردن باشقه طلبہ نی بو تدقیقاتہ حاضر لایه بیلمك اوزره
 معلوماتی و یرہ بیلجك برتشکیلات لازمدر .

بو اساسلر دائرہ سنده بر الہیات فا كولتہ سی تأسیس ایلملیر و تدریسات تعلماً علمی
 بر طرزده یابیلجق اولورسه آثار دینیہ نی حقیقه بیلن متفکرلر یتشیر . بوندن ایده جکیز
 استفاده ، قناعتمه گوره ، چوق بویوك اولاجقیدر . چونکه بر کره بو سایه ده مملکتیمزده کی
 دینی مؤسساتك ماهیتی و طرز تکاملنی بیلن متفکرلر مالک اولورز . بوندن باشقه
 شرق ملتلری ایچنده ایلك اول اسلامیتی بویله علمی صورتده تدقیق ایتمك شرفنی تورک
 قازانمش اولورلر . بزم یاباجغمز تدقیقات بوتون شرق اقوامنه یابیلیر . اقوام اسلامیہ نك
 دینی حرشه خدمت شرفی ده متمزه عائد اولور . بو صورتله اسلام ملتلری اوزرنده
 علمی برفوذ تأسیسی ایدرز ، اکر بو مؤسسه آرزو ابتدکمز درجه ده کاله ایره رسه علم
 عالنه ، انسانیتده خدمت ایلرز . چونکه بوفا كولتہ دنیاده اك منتشر دینلردن بری اولان
 اسلامیت حقیقه بر چوق علمی یکی حقیقتلر میدان قویابیلیر . بوتون بو فائده لرندن صرف
 نظر ایتمه ک بیله بو صورتله تأسس ایده جك الہیات فا كولتہ سی دیگر فا كولتہ لرك ، بالخاصہ
 ادبیات مدرسه سنك تدریساتنه ده یاردیم ایلر . مثلاً ، الہیات فا كولتہ سنك متصوفه حقیقده کی
 تدقیقاتی تورک تاریخ ادبیاتی تعمیق ایتمك ایستیلر ایچون نه قیمتلی بر منبع اولور ؟
 اعتراف ایلملیرکه بو هدفی استحصاله قادر بر الہیات فا كولتہ سی تأسیس ایده جك

کافی وسائلہ مالک دکن . شو قدرکہ ہو کون ہو مؤسسہ ہی ای اساسلرہ مستنداً قورا۔ بیلرسہک ، امید ایدرم کہ یاقین بر آئیدہ قوتلی بر علم اوجای حالتہ کلہ بیلیر .
 بونک ایچون شوقاعتدہ ہم ، کہ معارف وکالتی الہیات فاکولتہ سنی لہان دارالفنون شعبہ سی حالتدہ تأسیس ایتہ ملیدر . الہیات فاکولتہ سی بوتون بو مسئلہ لری آکلامش ، مقتدر بر مدیرک ادارہ وسوقہ تابع بر مکتب حالتدہ تأسیس ایدلہ لی وھیچ اولمازسہ درت ، بش سنہ صو کرا دارالفنون جامعہ سنہ کیر ملیدر . چونکہ بویلہ بر فاکولتہ یہ ایملک زمانلرہ بر استقامت ویرمک لازم کلیر . بویلہ بر استقامتی آنجق مدیر صلاحیتی حائر بر متفکر ویرہ بیلیر . تجربہ کوسترمشدرکہ منتخب بر مجلسلہ ، منتخب بر رئیس ایلہ بویلہ یکی بر مؤسسہ ہی ای بر ہدفہ سوق ایلہ مک چوق زمان قابل اولمایور . اکر بوندن اون بش سنہ اول دارالفنون نظامنامہ سی نشر ایدیش و مجلس مدرسینک شمدی حائر اولدینی صلاحیت اوزمان بخش اولومش اولسہ یدی دارالفنونہ ہیچ بریکی عنصر کیرہ مز ، تدریساتی انقلاب وتکاملہ اوغرایامازدی . بکا اولہ کلپورکہ معارف وکالتی ایملک بش سنہ ہی تشکیلات دورہ سی عد اتملی ، مقتدر بر متفکر ادارہ سیندہ الہیات مکتبہ ہی تأسیس ایملی وشوق قدرکہ بش سنہ نہایتدہ بو مؤسسہ نک دارالفنون نظامنامہ سنہ تابع اولاجغنی تصریح اتملیدر . بن باشقہ صورتلہ ای بر الہیات فاکولتہ سی یاسیلہ جغنی ظن ایتیمورم .

دارالفنون فلسفہ تاریخی معلمی

محمد امین

حرب عمومی سانجاندن

قابل

بر ہفتہ در کویک غریبہ کی آوجی سپرلرندہ کیجہ لی کوندوزلی دورمہ دن محاربه ایدیورلریدی . کانون اولک امانسر صوغوقلری ہر شیتی دوکدورمش ، طوبراغک یوزینی کنیش بر کفتلہ اورتمشدی . خندق ایچی ، سپری ، اوگندہ کی آتش میدانی ،

صولده كورون كوجوك اورمان ، هرشي ، هرير بياضدى . يالكز يكي محاربه لرده
 دوشمش تازه تولولر ، آتس كيسلديكي زمان بخارلري توتن هنوز دوگمه مش خستدرك
 قوقوسنه قوشان قارغهر پنه قان لكه لريله يويتمش بو كيش بياضلقدنه . قارا بقطه لر
 حاصل ايديورلردى . مدهش و معنده بز محاربه به شهادت ايدن كويك يقيق اولوك ،
 قفاسى قومش باجارك ، ديشلري دو كولش چكه كيگنه بگزه مش ديوارلك اوستنده
 قار بيغيلري بياض كلاهار ، معوج چيز كير رسم ايدرك بوقسوتلى منظره ني سوسليوردى .
 گوك يوزى قورشون رنكنده بر پارچه بولوظله اورتولو ايدى . بوقالين بزده دن
 سوزيلن بولانيق . ايشيق قار طبقه سنده انعكاسلر ياپور و بياض زمين قارا كلق سايى
 تنوير ايديوردى . صاحدنبري قار كيسلمشدى ، قارشىكي كوجوك اورمانك كنارنده
 موضع آلان دشمن پياده شى هجومه قالقميوردى . شيمدى دشمنك يالكز شراپلارنى
 فاصله لى طراقلره سپرلك ايلر بسنده پاطليور ، هواده كوجوك بياض بولوظلر حاصل
 ايديور و اطرافه صاحيلان مسكتلر يردن بيكلرجه قار پارچه لرني هوالانديريوردى .
 نرلر خندقك محافظه لى محلر ينه ، غوجوقلرينك ايجه بوزولشردى . يالكز نوتجيلر
 سپرلر شويونه ياپشمشلر ، كوزلري دشمنده ، بكليورلردى . خندقك ايچنده ، وورولش
 هر وضعيتده يوزلرجه جسدرلر ياتيوردى . هپسنگ يوزلرنده قورقونج قائلصر واردى .
 چوغنك كوزلري آناسندن فيرلامش كوكلره باقيوردى . تولوم تسمى ايله كرلش
 دوداقلرك آراسندن قيصلمش ديشلر كوريليوردى . تولديرمك حرصيله اك قيزغين
 بردو گوش ايچنده ايكن تولوم اونلري يافالامش و بردها قالقمامق اوزره بره سرمشدى .
 آتس ، برقاچ نرك تشكيل ايتديكي اوراق بر كومه ايله محفوظ محللك آتته چكيلمش ،
 بوموقت ونسبى سكوندن استفاده ايدرك چانطه سندن چيقاردىغى ايلمك پارچه سنى
 كيريوردى . اوكون بايرامك ايلك كوني ايدى . بويله زمانلره مخصوص اشتراك
 حسياله عسكرلر كچن سنه عائله اوجاغنده زوجه لرى ، چوجوقلرى ، همشيره لريله برابر
 كچردكلرى بايرامى دوشنيورلردى .
 محل محفوظك اوگنده ملازمليتك جسدى ياتيوردى . سپرلك گريسند قوماندا
 ايدركن شقاغدين وورولن و آينده تولن ملازم اورايه آرقه اوستى دوشمشدى . آتته
 ياپيشيق ايصالق صاحلرينك آرسنده كي كوجوك قزمزى لكه دن بشقه تولديكى كوسترن
 بر علامت يوقدى . كوزلري بارليوردى ، آغزى باغرييور كي آچيقدى .

نفر لر بمقتول ضابطك جسدینه غیشلهده ، حیاتنده ایکن ایفایه مجبور اولنقلاری
خرمتدن باشقه نظرله باقیوزلردی . اولومك بو یوك طرفانی اوکنده عینی چوقوره
دو کوله جك بو آدقلرده دنیوی رتبه و موقع نفرتلردن زیاده تهلكهك منک ویردیکی برك
حیی واری . بلکه بردقیقه صو کرا ایچلردن بری ده اوضابطك یانی باشه سر یله جك
ویاض خار کومه سنك آلتدهکی ایضلاق طور اعك ایچنده از یله جك اولان وجودلری
برینه قاریشه جمدی .

شیمدی ، شر اپنلرك مزعج باطلامه لردن بشقه بر شی ایشیدلیوردی . بر ساعت
قدر بویه بکدی ؛ صو کرا اورنلق قارارمنه ، ایری قار پارچه لری دوشمکه باشلادی .
هواده بیکلرجه چکرکه اوچورمش کبی قویو کوموش رنکنده پارچه لر دونه رنک
و بر لرینه چاره رق یاغوردی . کسکین بر دودوک سسی ایشیدلادی . صول بازوسی
قانی بر صارعی ایله بوغولاش یوزباشی — سپرله ! دیه باغیر یوردی . بر هفته در دوام
ایدن نجره لردن دشمنک هپ بویه فارلی و پوصولی هوارده هجوملری تکرار ایتدیکنی
بک ابی اوکرمشلردی .

حقیقه نفر لر ده اوچی سپر لرینی طولدیرمه دن نوخیلرك تفنکلی طاقیر دامغه
باشلامشدی ؛ بونی سورکلی کسکین بر آتش تعقیب ایتدی . سپرله قوشان نفر لر ایکی
یوز متره ایلریده کی دشمن موضعنده بلر مکه باشلایان سیاه نقطه لره آتش ایدیورلردی .
میرالیوزک مطرد وصیق طاقیر دیلری ده فاصله لره ایشیدلکه باشلامشدی . سپر لرك
اوزرنده دشمن مر میلری ویزیلدیور ، دها صیقلاشان شر اپنلر منهنش طراقه لر ایله
هوایی صالیور ، قار ذره لرینی خرمان ایدیوردی . صولده ، اورمانجک آرقه سنده کی
وادیده کومولش طور ان کندی طوخیلرینک ایگیتسی ده بوکا قاریشمشدی . شیمدی
کندی طوخیلرینک مر میلری هوایی یاره رق کوزله کورولز جنوارلر کی تهر لردن
بوغوق بر خاشتری ایله کچور و ایلریده دشمن خطنده پارالانوردی .

آیس ، سبرک شیونه یا پیشمش . تفنکی قارشیده کی متحرک سیاه نقطه لره چورمش ،
سیلاخندن حیفان هر مر مینک کندیسینی تولدیر مکه کلن دشمن صفی تخریب ایتدیکنی
بوخشیاه بر ذوق ایله دو میوردی . لندن گلگسه دشمنی بر دیجک نصره سینه ده ویرمک ،
چیزمه سنک اوکجه سینه نیلان کبی ازمنک ، اولدیرمک ایدته یوردی . اوئی آتفه آبلق ،
طراقه لر یله بوغوق ، دیشلریله هویبارمق ، پارخالایق احتیاجنی ورن بو او آندیه بوغون

وارلغنه حاكم اولان قودوز قورت روحى كنديسنه ، ئوله مك و ممكنى اولدغى قدر چوق
ئولديز يېقى امر ايديوردى . امر اكىز بر ساطير ، بر ئولوم ماكنه سى كچى دورماندن
آتس ايديوردى . يوزىك چىزگىلى چكىلمش ، اغزى كرىش ، ديشلىرى كلىد
لمشىدى ، چهره سنده بر قابلان تېمى واردى .

دشمن ياقلاشيوردى . او آنده سېرك آتس بوسكورون معوج نذروه سنده تفك
طاقيردىلىرى دها صىقلاشيور و بىككرجه اوچوشان فار پارچه لى آره سنده هجوم ايدنلك
برر بر يووارلاندقلىرى كوريليوردى . يانى باشنده كى آرقداشك ، قفاسندن ووزولمش
وهواده چارپىنان اللزىله ، اوچنده سونكوسى پارلاين تفككى بر طرفه صاووردقدن
صوكر آرقه سى اوستى بويلى بويجه يره سريش اولدغى كورركن ، دىكر طرفدن
بر دشمن نىزىك كندى تفككندن چىقان بر قورشونله يوزى قوبون نازلك ايجنه
يووارلاندغى فرق ايدن آيسك قابى وحشى بر سويجه چارپمشدى .

مدافعه طويچىسك شراپىللىرى شىمدى بر برى قوواله رق مهاجلك تپه لرنده
پاڭليور ، صفلى قارىشديريور ، اطرافه ئولوم صاچيورلدى . شراپىل پارچه سىله قارىندن
ووزولان بر دشمن ضابطى قارلك ايجنده يووارلانيور و ئولوم اچىريله تېن آياقلىرى
قارلى صاووردغى فرق اوليوردى .

آيس ، دشمن شراپىللىرىله مرىلرئىك دلىك دىك ايتدىكى ، قارلى صاووردغى
سېرلرئىك آرقه سنده نه اولدغى كوره ميوردى . بولوكنك آتسى تىقادتن سىركاشمشدى .
شىمدى قهويه افزادى خندق دولدىران ضابط و نىر جسدلرئىنه باصه زق و شكارئىنه آتيله جق
كدىلر كچى سورونه رك سېرلرده كى بوشلقلىرى دولديريورلدى . دشمن ، آرتق نك
ياقلاشمشىدى ، بررلرئىك مقلص چهره لرى سچه پىليورلدى . هر ايكى طرفده ال
بومبارئى حاضر ليورلدى . تفكلك اوچنده سونكوزك پارلتىسى ، تفك ، شراپىل
طرافه لى ، كىن و تهديد آواز لى ، شتوم و لغتلىر آراسنده املك ال بومبارئى اوچدى
و باطلادى ؛ بونى بر فاج بومبارئى دها تعيب ايتدى . مهاجلك صفى قارىشيور ، قوبان
قوللردن ، باجاقلردن ، دىئىلن قارلردن بىض قارلك اولورنده ايزلر بوسكورمه لككلىر
حاصل اوليوردى .

روزگار دشمن طرفه دوئمش و شوخى قارىلار چهلرئى مهاجلك يوزىه صلورديور
واوتلىرى بوسوتون شاشورديور ؛ مهاجلك مېنى بر ان ايجنده چالقاندى . ايسك

ياره لي يوزباشيسي هجومی توقيف ايده بيلمش اولديغيني آكلادي . بولوكنك بوتون قوتيله مقابل ر هجوم ياهرق رهفته دنبري كچه مديكي ايبي يوز مترلك تولوم مسافه سني قازا مق ايستدي ؛ ر قوماندا ايله بو قودوز مش انسا - نلري سونكولر يله ايلري فير لاندی . يوزباشي ، صاعلام قوليله ساللاديني قليجي آنده ، سپري اتلاديني زمان بولوكنك صاغ قالان افرادي بوتون بوغازلرك كيشلكندن بدن چقان ، كو كره ين بويوك الله ! الله ! غلغله سي ايچنده ايلري آتيلدير . دشمنلر يله كو كس كو كسه چارپيشورلردی ؛ ايكي طرف طويحي سي ده صوصمه مجبور اولمشدی . شيمدي روزكارك خار مانلاديني ، صاوورديني قارلرك ايچنده

غزل

ملزم اغلاقدير بجه بيان عشقمك
ايسته م افشاسني راز مهان عشقمك
قلب اهل دل اولور آتجق مخاطب آهه
آكلاماز هر كس نديلدن برجان عشقمك
قطره لر چشمده اولمازدي بربر سوزان شرار
آبي آتس اولماسه بدي گلستان عشقمك
باق نه بحر قدر نواسي بللك ، كويابتون
ليني ايلر ترم داستان عشقمك

هپ سنك اي ماه تاثير كه در صبح و مسا
جزر ومدی سحر صاف بيكران عشقمك
كلهار حسن جاناندين آلوب فيض غرام
كل قوقار (محي) سبحاني آسمان عشقمك
محي الدين رائف

ياكز كين ، لعنت و شتوم آوازه لرينه قاريشان سلاح چايرديلري ، تك توك تفك سسلر يله قارك اوزرينه يو وار لانان قابل جسدلردن بشقه رشني كور و ليوردی . اينسك آرقداشلري ، مهاجرلري سونكولر يله سور و يورلردی ، آرقه دن اونلري تقويه ايچون قوشان قطعه لر شدتلي قار صاعنا غنك ايچنده يوريمكه چاليشيركن يكي دن باشلايان شرانل ياغموري آتنده پارچه ليورلردی . . . .

آرتق ر هفتهدر كچمكه چاليشد قلري او مشوم ايكي يوز متروني كچمشلردی . اوراده آرقه لر ين ووران قار تيبيلري آتنده همان يكي سپرله اساس اوله جق چوقورلري قازيورلر وايچنه كوموله رك آتسه باشليورلردی . فقط ياريسدن زياده سني غائب ايتمش اولان بولوكه قوماندا ايده جك ياره لي ر كوچك ضابطدين بشقه كيسه قالماشدی . يوزباشي مصادمه ده قار بندين يديكي ر سونكولر يله ر هفتهدنبري كچه مديكي ايكي يوز مترلك تولدوروجي ميدانك اورتاسنده ر ده قالقماق اوزره يقيلمشدی .

بر آت صوكر ا روزكار ده ا سرتلشدی ؛ فقط قار كسيلمشدی . آرتق آهشام اولق اوزره ايدي . غرب طرفندن ييرتيلن قورشون زنگلي بولولرك آراسندن ، افقه يقين ،

بولجی

کیجہ ، ایصیز ، دکنز ، قودورمشدی
صوبہ صولغون ضیاسی وورمشدی
آغاران افق ایچندہ صولغون آبک .
سیسیلی افک گورونبیوردی اوجی
کلدی دالغین باقیشلی۔ بر بولجی
دوردی ساحل بوسندہ غرہ باقین .

صودن عکس ایتدی آسزین برسس
« بللی روحک بو آندہ فضلہ ملول
کیتہ ، دور . چونکہ ، بر کیدن گلز
کیتدیکک یول ، باقین ؛ فقط مجھول
بولجی ! . دور کیتہ ، دور . ایلہرلہمہ ، دور
چونکہ ، بولجی ! بو یول ، عدم بولیدر ! »

استانبول - ۱۳۳۹ نو فیهرہیلیس

قوبوکرہ مید قمرزیسی ایلہ قزل قان رینکنده
بلین چیزکیلر کونشک یامقده اولدیغنی
کوستریوردی . قارا کلک ایدن ای یه اور۔
تالی قابلامایه باشلادیغنی زمان سسسزجه
یاناشان یکی ببولوک انیس ایلہ آرقداشترینک
پرینی اشغال ایتشدی . آرتق اونلر بر اوج
یاردلی ، یورغون آرقداشلیله محاربه خطنک
آرقهسندہ استراحت ایتمکه کیدرلرکن یرلرینه
کلن یکی ببولوک صباحه قدر سپرلری
بیتیردجک وقازانیلان ایکی یوزمتری غائب
ایتهمک ایچون اوراده قانی دوکه جکدی .

انیس کویک شرقنده ییقراق ببولوک یاری
خراب اوپهسنه کیردیکی زمان اوچاقده

یانان آتیش یوزینه اسکی بر دوست کبی کولیوردی . آتیش کنارینه یورغون دوشدی ؛
پک ابتدائی مدافعه نفس حسیله هیچ یاندن آیرمدیغنی تفکینی دوگمش آیاقلرینک یانہ
قویمش ، دیزینه دایامشدی . بر مرمینک صییردیغنی شقاغندن آقان قانلرله لکه لشمش صولغون
یوزندہ کی وحشی کرکینکلرک تماماً زائل اولمہ مشدی . آرقداشترینک حاضرلدیغنی صیجاق
یکی بکلہمک ایچون بوغوشمقدن یورولمش بر دوغ کبی اوجانک کنارینه قیوریلشدی .
قوتوسندن بر سیغاره آئی وییاقدی . بر یاندن اچیق کوموش رنکلی دومانلری صا۔
وورورکن آرقداشلی چانطهسندن چیقاردقلری صارغی ایلہ عادی بر چیزکیدن عبارت
اولان یارہسنی صاریورلر ، پک اوجوز قوریتلیدیغنی سویلہرک شاه لشیورلردی . توتونک
اعصابی اوزرنده کی تأثیری ، اطرافنده باشلایان مکالمہلر ، شاقارلر ، خیف تسملرله کندیسیدہ
سکون بولغہ باشلامشدی . آرتق اوجی خطندہ دوکوشن وحشی ، بیریحی انیس دکل
شیمدی یاواش یاواش دازالفنونک ادبیات وفلسفہ طلبہسی ایکن کولکلی اولہرق اوردویہ
کیرمش ، مدنی ، مشفق ، ظریف انیس کندیسندہ یکیدن دوغیوردی .
بر یاندن صیجاق چورباشی ایچرکن اوچاقده چاتیردایان ودوگمش اعضاسنہ حیات

ویرن اودونلره کوزی دالیور؛ قورقونج بر رؤیا کی اطرافنده دونن حادثه لرك معاشی قابورامغه، کندیسنی ازن کابوسی سیلکمکه چالیشیوردی.

اوجاقده یانان قیریق ماضه آياقلىرى، صداليه پارچه لری ایدی. ایچنده باریندقلری بر هفته اولکی محاربه ده طوبجی آتشنندن قسماً بیقلمش، پیاده مرملریله دیوارلری قابوره دوتمش اولان اوطنک ر کوشه سنده او اشاسندن طوبلاشم بیغلمش بر چوق اتناض کویک ضطی اناسنده کی مدهش محاربه نی خاطر لاتیوردی. بر هفته لق خونین وقته لرك تشکیل ابتدکی خاطرات سلسله سنی گری طوغری طیرمانه رق او دهشتلی گونی تکرار کوزینک او کنه کتیره بیلدی. او کون دشمنک تفنک و مترالیوزلرینک مرملری، شرانلرینک صاحدینی جهنم آله ولری ایچنده غایت قانلی بر محاربه دن صوکر ا کیردیکلری بو کویده وینه بو اوك او کنده کوکنی بر شرانل پارچه سیله ده لینمش، بیر تلمش کنج بر قادن یاتیوردی؛ آنه سنک صیجاق قانلرینه بولانمش کوچوک بر قیز چوجوق تولوم طراقه لری ایچنده ده ترك ایدمه دیکی، صوغومش، دوگمش آنه قوجاغه بوزولش، جسده صاریش، ایری، آچیلش، صفوته دولو کوزلریله خوف وحشیت ایچنده کند یلرینه باقیوردی. یانی باشنده باجانی قیرلمش، قورقودن کوزلری آناسندن فیرلامش، باشنده کی آق صاحلری او زپر مش تشاک بر اختیار، قاپنک اوزرنده کی چیویلرندن قویمش دوشمش اولان اوزوم آصه سنک بر آغ کی بر برینه صاریش قوری واوزون داللی آراسندن کندیسنی سور وکله مکه، یاری بیقیق اوه قاجغه چالیشیوردی. کنج و اختیار کویک بوتون سکنه سی اولومک او کنده قاجشار و بو چیلغیجه فرار لرنده بیقلمش اولرك اشغای آراسنده مقتول محاربلره قاریشیق بر بیغین یارلی و تولو راقشاردی. بر طرفدن ده یانغین، قورقونج، قیزیل آلوری و بوغوجی قارا دومانلریله بو یاری جانلی جسدرلی قیوراندیره، باغیره کومور ایدیوردی.

انیس او قیز چوجقه اختیاری بردها کورمه مشدی. کیم بیلر نه اولشردی . . . شیمدی محیله سنده رده قانلی بر پاچوره کی اوزامش، یاتمش کنج قادیله، سور وکله ن اختیاری، آنه سنک قانلرینه بولانمش لوله لوله صاحلی کوچوک قیزی، او قیریق ماضه لر، صدالیه لرله برکشیدیریتور، ایلك مهارده تازه یشیل پاراقلریله قابیسنی سوسله ن آصه دالترینک آراسندن سوزیلن کوزل کونشلی بر کویده اولرك مسعود و کولومسه ر یوزلرله بو اولک ایچنده طولاشدقلری، یاشادقلری کورور کی اولیوردی. فکر آ غایت طبعی

بر تسلسلی تعقیب ایده رک عالمه سنی ، همشیزه سنی ، اختیار و والده سنی ، نشانلسنی ، اوصی جاق
عالمه سینه سنده کچن کوزل حیاتی دوشوندی ، سوکیلی یوزلری تکرار کوردی . اوح !
باشامق ، سومک ، سونک نه کوزل شی ایدی . شمدی حرب صاعقه لری یانغینلری قانلی
چیلغینلقلریه نه قدر بارق سوندور ییور ، نه قدر کوز باشلری دو کدی ریوردی .

بومعظم و جزاسز قالان جنایته سبب نه ؟ دیوردی . انسانلق حیاتک هیچ ایلمک
بهاری ، صلح و مسالته کچن کونشلی کونلری یوقی ایدی ؟ فکری رجی بر حرکتله
ادوار تاریخی بی آنلادی ، قوری اودون پارچه لرندن چقان و قیورانه رق اوجاغک باجاسنه
دوغری سوزیلن قیویلجملی آله ولرک ایچنده آئنده چاقاق طاشندن بالطه سیله ایلمک انسانک
قیلی یوزی کوردی . ارضک اوزرنده ، تاریخن اولی بو یوک فلا کتر ، مصیتلر ،
طوفانلر دورنده باشامش مایمونلرله ، مغاره آیلریله ، آرسلانلر ، قاپلانلرله دو کوشمش
اوعضلی و قیلی انسان ، سلطنت دنیویه بی کندیسیله پایاشمق ایسته ن بودیشی و طیرناغی
قوتلی رقیلرینه آئنده کی چاقاق بالطه سندن ده امدهش اولان ذکاسیله ، خیه سیله غلبه
چالمش و یوز بیکلرجه سنه دوام ایدن بوجدال عظیمده حا کیتی تأسیس اتمک ایچون
قوللاندینی ذکا و حیله سلاحی خونخوارلق استعدادی اوقدر ترقی اتمشدی که حقیقه
دشمنلرینه نظراً ضعیفه برابر بوتون یوزینه تک باشنه حا کم اولمشدی . جدا عظمک
بوروندیکی آبی پوستی ایله مغاره سندن چقدیغنی ویرلرده سورینه رک شکاری اوزرنه
کئدیکنی ، طوزاقلر قوردیغنی و هیچ بکله مدیکی بر زمانده آیلرک باشنه داغلرک دیک
اوجوروملرندن قایالر یووارلادیغنی کور یوردی . جدا عظمک یوزنده کی ناصلر ، قارما
قاریشیق توپلری ، صقاللری آره سنده بر صیره پارلاق دیشلری کوستن وحشی و صیریتقان
آغزی ، ظالم نظری بو کونکی سونکو محاربه سنده کوردیکی چهره لرله نه قدر بکزیوردی .
بوتون حیوانلره غلبه ایتدکن صوکره ارض اوزرنده تام حا کیتی قوران انسانلرک
برریله بوغوشمه لری ، اک ای پارچه آبی یمک ، اک کوزل قادینی آلق ، اک محصولدار
چارلقلرده حیوانلری کودمک ایچون باشلایان تک و یاطویلی مهاتله لرک نه شکلره کیرمش
و ناصل شمدی به قدر دوام اتمش اولدینی ، تاریخک بو قانلی پانوروماسی ، بر سینه ما
شریدی کی لایق قطع کوزینک اوکندن کچوردی . اوراده افسانه لرله قاریشان دیو و عول
محاربه لری ، الهلرله انسانلرک بر صفده حرب ایتدیکی دورلرده واردی . پت پرشلتک
متحد و رقیب الهلری نامه بوغوشان انسانلر ده ا معذور وسیله لر ایجاد ایده یامشلردی :

مارس ایله بعال قارتاژك دیوارلری دینده دوکوشورلرکن بواکی اله غضوبك رقابتی ظاهری برسبب تشکیل ایدیوردی ، بونک یاننده الهواحد ایچون بر برنی بوغان ردیندن برمهیدن انسانلرک محاربه لری نه قدر عبثدی . سوزده مدنیلهشن ، ایجھلشن ، حیواناته بیله بتعدیی قبول ایتمهین بشر بر زمان قراللرک تاجی اطرافنده قانی دوکرکن شیمدی نامه بوغازلشیوردی .

هیئات ! بونلرک هپسی برر وسیله . اورتهده میلیونلرجه سنهک بر ارث مشومك ایلیکلرینه کچریدیکی بوغوشمق ، اولدیزمک استعدادی ایله هر دقیقه همجنسک بوغازینه صاریلهیه مهیا ایدی قارداش قانیله لکهلی قابل ، دیب دیری دورورکن اونی یکیدن جنایتی ارتکابه سوق ایتمکدن قولای نه واردی . . . . . آزاده منفعتدار بر اقلیتکده تحریکی قان سیلارینی موقتاً طونان ضعیف سدلری قیریور و کونش میلیونلرجه سنه در اطرافنده دون بوکوک ارضک یوزنده شاهی اولدینی فیعه لرک یانه یکی بر فیعه دهها قید ایدیوردی .

قرون ابتدائیتهک اوردولرینی تعقیب ایدرک مال غنائمی ! سرانی اوجوز صائین آلمغه قوشان سیارتاچرلر کی بوکونده ، ممالک مفتوحه ده ، مستملیکلرده مغلوب اقوامک چقتلکلرینی ، فابریقه لری اله کچیره جک سرمایه داران یوروپور . ایلیک انسانلری تسلیح ایچون طاشلی بریاماجک کنارنده چاقاق بالطه سنی یونتان ابتدائی صنعتکارله بوکونکی میلیونلره تحریکار و مدھش حرب ماکنه لرینی اعمال ایدن بوپوک صنایع اربابی هپ بشرک قتل استعدادینی استثمار ایدن وقتل صنعتدن کین اقلیت دکلیدیلر .

أنیس تفنکی آندن بر ایشدی . آرقاداشلری دیوارک دینه آتیلش اوت ییغینلری اوزرنده یومروقلری صیقیلی ، حمالی رؤیالره منقطع اویقولرینه دالمش اویورلرکن او ، دیرسکلرینی دیزینه دایامش صارغینک بوغدینی مدور چکستی آووجلری ایچنده کوزلری جلا جدا کبرک حیالی کوردیکی او آتیه دیکلمش دوشونیوردی :

اوت ، حرب چیرکین وظالم برشیدی . عجا انسانلری تریبه و اصلاح ایتک قابل دکلیدی ؟ حقیقی بر صلح و مسالمت امکانی یوقی ایدی ؟ انسانلرک چرمسز کین حیاتلری مظرکه سندن سریع بر جولانله کچدی . صلح زماننده تارالرده ، کونشک یاقیجی شاعاتی آلتنده قاورولان اللری چاتلامش ، قارامش کویلی ارکک و قادینلری ، کوکلری قازا بولولرینه بوغان باجالریله بوپوک فابریقه لری ، کونشدن ده یاقیجی بوپوک ازابه اوجاقلری

اوکنده قانلری ترحالنده دوکن عمله بی ، دها کوچوک دستکاهلری ، دکانلری ، صاحبدن آقشامه قدر بوغوشان ، دوکوشن ، آچ یاتماق ایچون برزیله کیزلی برحرب حالنده یاشایان وبشرك چوقلغنی تشکیل ایذن آچ وسفیل گروهی کوزینک اوکنه کتیردی . ماصهلرینک نفیس یمکلری بی ، شرابلری بی ، شامپانیالری بی ، چیچکلری بی ، پارلاق توالتلری بی قوناقلری بی ، سرابلری بی ، آرابه و اوطوموبیللری بی اوخاکم اقلیته ویره یلمک و اونلری بیکی دنیانک بیکی الهلری کیی باشنده طاشیمق ایچون هر دقیقه قانندن ، اتندن ، کیکنندن برپارچه سنی فدا ایذن اوسفیل اکثریتده بررینک امکانی الندن قایمق احتیاجیله مدهش بر جدال ایچنده چیریلینور و مغلوبلرک جسدلری متمادیا یرلره سرابیلرکن بو محاربه دن غالب چیقانلر باقی قالیور ؛ صلح زماننده ده وحشی بوغازلاشمه بوتون شدتیه دوام ایدهرک ارض اوزرنده اک دوکوشکن اولانلرک اولادی یتشوردی . هیهات ! بو قابل ، بو استعدادی قوتلندکجه ، قاردش قانی دوکمدکن دها زیاده ذوق آله جقدی . هر بطن کچدکجه اونده یاشامق ایچون اولدیرمک و بو عمق وحشی دها زیاده کوکلهشک و ظلمی دها ترقی ایدهرک و ایجملهشکدی .

بو حالده یاشایان بشر سوریمی آراسنده ظهور ایذن حربلرک ماهیتی ، اوبویان وولقانلرک باطلامسی کیی جدالک بویوک مقیاسده علنیه چیقماسندن عبارتدی . وولقان اطرافنه آتشی کوموکلری بی صاحهرق قیرغین ، یاقیجی نفسیه اورته لنی محو ایدهرک حدتی آلدقدن سوکرا ینه ایچندن ناصل فقیر دامقده دوام اندرزه بو حربلرده دور ، دور دنیانک یوزینی صارصدقن سوکرا حصوله کلن سکون بک ظاهری اوله جقدی ؛ وولقان ینه ایچندن قاینامقده دوام ابدوب کیدهرک دیمکدی . . .

حیله ، دسپنه واحاشله یوغورلش چیرکین برارنک تراکاتندن وجوده کلن انسانلق سجه سنک نادراً کوریلن علوی تظاهراتی بشریتی اصلاحه کافی کله جکیمیدی ؟ بو قتل سوریمسی ینه کندی ایچندن چیقاجق بر قوتله اینلک یوله سوق ایتمک ، سکون ایچنده یاشامق ناصل ممکن اوله بیلیردی ؟

فکرینک تسلسلاتی تعقیب ایدهرک واصل اولدینی بو نقطه ده آئیس ، ذکیره دوشن واستقرار و موازنه سنی بولوق ایچون اللری بی مأیوسانه اطرافنه آندجه هر کره سنده متموج صو کتله سنده طوتونه جق بر نقطه بوله میان وعلی الدوام یووارلانان ، بر قضا زده کیی ، دائمی بر جدال ایچنده چالقانان بشر جمعیتده بر استناد نقطه سی آریبوردی . انسانلرک

منفعتلری و احتراسلری اوزرینه مؤسس اولان بشری ترکیات ، زکین و مقفور کولکلک شیمدی بک محتاج اولدینی صلح و سکونی تأمین ایدمه جگنه تماماً قائل اولمشدی . بشره ازلی برسکون بخش ایده جک جاودانی بر منبع عدالت آریور ایش کبی کوزلری یقیق بخردهن سماواته توجه ایتدی . او ائنده قار دینش و کوک یوزینی اورتهن کیشف رده پیرتلمشدی .

قویو ماوی قدیفه بر زمین اوزرینه تعلیق ایدلش کبی طوران قردن نبعان ایدن صدق نور ستونی خراب اودانک ایچی تنور ایدیوردی .

أیسک روحی بو اسرار انکیز نور ستونک آجدینی سماوی یولدن یکی بر امید ایچنده یوکسلوردی . آه نه اولوردی ، الهی نور قاتل بشریتک روحنه خلول ایتسه ، اورایه عصر لرك دولدوردینی ظلماتی سیلسه ، دیوردی . انسانی بو نور ایله تصفیه . ایتک ، جحیم حاله صوقدینی حیاتی چیچکلره دوناتمق ، دنیاده حقیق بر جنت یایمق ممکن اولسه ؛ یقیلان اولرك یرینه هر طرفده ، آغاچلر ، چیچکلر آراسنده بیکلرجه یگیلری یاپیلسه ، تارلالرك آلتون باشاقلری یازک روزکارلیله دالغالانیر کن ماوی کوللرك ، ایرماقلرك کنارلرنده ، سکود داللرینک تازه صالحملری آئنده کنج ، کوزل قادینلر وار ککلر ابدی عشقی ترنم ایتسeler . . .

ادمله حواینه جنت حیاتی یاشاسلر . . . .

مخپله سنده یاراتدینی دسوی جنتک اثری کوزلکلری ایچنده یوزن دماغی آرتق حربی ، او کونکی فاجعه لری ، اودانک کوشه سنده او یویان و یارین بلکده طوراغه فاریشه جق اولان آرقداشلیری ، هپسلی ، هر شی اوتومشدی . شیمدی یقیق بخردهن خروشلان اولان قرك اسرار انکیز نورلری ایچندن بر جوق آشنا سهار ، کوزل قادین سهاری کندیسنه تبسم ایدیورلردی .

او ائنده کویک میدانندن آچی بر بوری سسی ایشیدیلدی .

باصقین بوروسی ؛

أیس بوتون وجودینی صارصان بر رعشه ایچنده یردن فیرلادی . ادرا کسز بر ماکنه کبی سیغاره سنی اوجاغه آمش و تفنکنی فامشدی . نوتخیک باغیرمستدن اویمان آرقداشلیله برابر ، دمیر چیویلی قوندره لرك دوشمه تخه لرده حاصل ایتدکلری کومبو-

رتولر ایچنده قاپیدن فیرلر لرکن ، اوزاقدن شدتله تاثیردایان تنک و مترابوز آتشری یکیدن اولوم صاحجه باشلامشردی .

أیسک قولاغنده قابک سسی یکیدن چینلامشندی . ارنک قوتلی و نفوذلی ایله مرمره حک اولومئس کی انسانک روحه برین فزلیس اولان قانونک حکمی یری

بولیوردی .

۲۲ کانون ثانی ۳۳۰

جامی

۱۹۱۴

ادی

سراب

۳

بر فرد ایچون ، دیکرینک حسیات قلبیه سندن بحث ایده بیلیمک ، اونک وارلغنه نفوذ ایدرک شخصیتی بیلیمک محالدر . هانکی بر فرد عاجز گندی خفایای درونی تاممله تعمیق ایده بیلیمشدرکه آخرک حسیات قلبیه سندن امنته بحث ایده بیلیمک حقنه صلاحیتدار اولسون ؟

ویله غرورلی برادعاده بولونان انسانلره یالکر خنده ایله مقابله ایدیله .

هر علمک نهایی عجزی ادرک ، جهالتنی اعتراف اتمکدر . عالی ، قویا بیلیمک ظنی ایسه سرابه الدامقندن باشقه هیچ بر معنا افاده اتمز .

بشریت ، گله نیک اُک شموللی معناسیله ، نهایتسز بر « افشا » در ؛ جهانده هر شخص مؤید بر انکشافدر . کائناتک قانون فیضی اولان نشووعما ، هر موجودک بر تحوُلندن عبارت دکلیدر ؟

حسیات ، تفکرات ، تأثرات قلب بشرک بوتوجات کونا کونی حیات روز کارینک وزانه معروضدر . تبدلده ، تکملده بوروز کارک پورازدن لودوسه دویمه سندن بشقه برشی دکلیدر . هوا دیکشدکجه انسانک صورتی ده سیرتی ده ، آخره نامرئی و کندینه نامحسوس بر طرز تدریجده بشقه بر شکل ورنک آلیر .

قلب ، بر معنای مخلوقدر ، هر زماندن و مکانده اونک حمله قادر اولان یگانه خالقیدر . او یله عالم کوردم که مشهور جهلادن فرقلری یوقدی . نیجه نامردلر مشاهده ایتدم که عالیجنابلری مروترینه حیران بر اقدیلر . ظاهرأ افلاکده اوچانلری حقیقتده

رده شور و تیر ایکن بولدم . قویاً بیلیورم طن
ایتدکرم الک آژ طانیدقلم اولدیغنی اکلادم .
فوق العاده برثوته مالک اولانلرک سقالت رو-
حیه لرندن معلول اولدم . طوعمر وقلقه کسب
اعتبار ایتمش اویله ایگریلر تماشایلدم که
آرایش عالمدن نفرت ایتم ، رسماً عادلغد
اولنالرک اکثریسی اجرای اعتسافله امانه
زمان ایلدگری اوکردم . هیهات ! هر کسی
ا کلامق ایستدم ، هر شئیه واقف اولنی
اوزلهدم . چالیدشم ، او قودم ، یورولدم فقط
عاقبت مکتب تجربه نك امتحان او طه سندن
چیقدیغ کون ، هر علم وفنده سقوط ایتمدیکی
تعجیله کوردم . برشی بیلمه دیکمی بیلمکه

کریلر و ستر
- شرق -
دالغین باقیشک روحه بز سر گئی آقدی
قلبده سونن شعله سودایی او یاقدی
عشقک یکی بر بیلهیزی بر آیری شفقدی
قلبده سونن شعله سودایی او یاقدی
* * *
صوکسز کدرم بنی خسرانله یورارکن
بیک غملی کوکل خاطره سی قلبه دولارکن
مجرانله امیدک بوتون ازهار ی صولارکن
قلبده سونن شعله سودایی او یاقدی
- طبعه نوری -

متأثر اولدم . درجه جهالتک وسعتی کنده اعترافله بشریتک غرورینه حیرتله ایتمدم .
آخری بیلمک ادعایی شویله طورسون ، کیم کندی اطرافیه بیله بیلمش ! . . .
نهایت ، نتیجه تفکرات عاجزانه می شویله چه تلخیص ایلدم : هر شخص ، هویتی
اعتباریه یارهره یا خود بر بخره مشاهد . سطحی اولان انسان هر کبی در چونکه قعری
اولدجه معلومدر . درین اولانی ایسه دکنزه بکنزر ، زیرا هائیک عمانک اعماق بی یایی ،
حقیه اسقاندیل ایدیله بیلمشدر ؟ هر موجی باشلی باشنه بر بشقه چه درینلکدر .

قریه حسین ۱۳۳۳

کوی مکتوبلری

۲

« اختیار باعوان . . . »

انسانلره آلتون دوغوران و اوزرنده باریندردینی میلارلرجه مخلوقاتی بسله یوب
طوبوزان بو اصيل و جوهر مرد طویراق . . . زواللی اختیار باعوانه فارشی نه قدرده
حسین لشش ! . . .

قیزغین تموزك بوغوجی كونساری
آلتندە ، قمرزی طوبراقلی تارلاسنده کی
دومانساری چاپالایوردی . یامش آلتندن
چوكمش آووردلرینه دوغری آقان ترلر-
ینی ، ناصیرلاشمش آلرلیله سیلهرک قرق بش
سنه دردی بوتارلاده چالیشیورم . بوراسی
وقتیه فوندالقی آیدی ، اعمارایتم و آله کچن
پارایی بوغازمدن اسیرکدم بوتارلایه خار-
چادم . آج قالدیم ، تارلایی دولدیردم ، فقط
اوبی طوبورمادی ! . . .
صو یوقدرکه بشقه شیر یتشدیرهیم .
باقلا بوسنه او قدر محصول یامادی . دوت ،
شباطده کی قراغیدن بوز ولدی . قباغک

رؤیا ایچینه

- قرده شم حلی ضیابه -

کوزل ! قور باقیشلی کوزک کوزمه
قلم رؤیالرده یاشیور کبی . .
برمعنی آراما بوکون سوزمه ؛
کوزمدن مراسم طاشدیور کبی . .

*
*

کور صاچک بوغمه دولانسین وارسین
بویله براقیور . . صو کرا طوبلارسک !
بیلیم ، بو حالدن ، سن نه آکلارسک
دالدک کوزلریمه شاشدیور کبی ؟ !

شرف لاطم

پیاسه سی دوشکون ، صو ک امیدم طوماسنده ، بقالم الله برکتی ویررده عشرندن صو کرا
قبض ماله اولان اسکی بورجی - بوسنه اولسون - اوده به بیلیرسه م بن ده عمرمد
بر بایرام یاپارم . . .

یشاق ایچون ورفاهی ایچون ده کل ، آنجق قبض ماله اولان اسکی بورجی اوده به بیلیمک
ایچون ناصیرلاشمش آلرینی چاپا صاپلریله یارالایان ، صیرتی ییللردنبری کوفه لر آلتندە
قانسورلاشیران وییللردنبری بو ایصسز بارلرده قوجالان اختیار باغچوان ، شهردن اوچ
کیلومترو اوزاق و حیاتک بوتون حظارندن محروم ؛ برته نک یاماچنده نه سکی تنکه لردن
پایلمش کوچوک برکابه نک ایچنده قرق بش سنه ک برحیات کچیرمش وهیچ دیکلنمکسزین
هر کون طلوعدن غروبه قدر . . کاه آلتندە چاپاسیله ، کاه صرتندە کوفه سیله چالشمش . . .
فقط بوتون بوجدی و متبادی سعیندن اوکا نه قالمش . . ناصیرلاشمش آلرندە کی اسکی برچاپا
وصیرتی آسیندیران قریق برکوفه دن صو کرا ، قبض ماله حالا اوده نمک بیلمز طلسملی ،
اوزون بر بورج . . .

صبور و متوکل باغچوان ، کندی کبی اختیارلامش اولان نه سکی چاپاسیله متصل
دومانسارک کواکلرینه طوبراق یتشدیرمکه مشغول . . .

فرق بش سنہ دیکلنہ مش ، فرق بش سنہ عین امید وعین خلیالرله چالشمش . . .
 نہ قازانجہ برشی علاوہ ایدہ بیلمش ، نہ صرتنہ فضلہ برکوملک قویہ بیلمش دائمی
 آج ودائما محتاج . . .

بوتون اندیشه وعمدہ مساعیسی عشری وقبض مالہ اولان بورجی اودہ یہ یلمک . . .
 نہ ایچون ویکمک ایچون چالیشندیغنی قازانجیک هانکی جیلرده پای اولدیغنی - حالا -
 آکلایه مین بیچاره نه کینجیلرک وایشجیلرک سیرینی بن بو اختیار بانچوانک ناصرلاشمش
 اللرنده وقبورلاشمش صرتنده اوقودم . . .

زاواللی اختیار ؛ سویله یوردی ؛ صوک امیدم طوماتسده الله برکتی ویریرده عشردن
 صوکرآ - بوسنه اولسون - قبض مالہ اولان بورجی اودہ رسم بنده بریارام یاپارم . . .
 توز ۳۳۹ چوبوچی زاده :

محمد صرغی

اوافق بر نظرہ

وإذا نظرت الى البلد ورأيتها تشق كما تشق العباد وتسعد

هندستانه بصیرتله نظر اولنورسه ، ظن ایدہرم کہ ، هندستان قریب برآتیده یکانه
 امیدکاه عالم اسلام ، اولاجق دنیلورسه ، سزادر . آفاقده هندستان نامیله معروف اولان
 یومملکت ، هندیلر اصطلاحجه ایکی یه منقسمدر . هندو بنغاله تعبیر اولنور ، بزم نظرکاهمز
 ایسه ، اکثریت ایله هند قسمنددر . بالخاصه هندک شمال غربی قطعه سنده کائن ایالات
 ثلاثه که ، عموم اهللیسی مسلماندر دنیلورسه جائز اولور : سرحد صوبه ، بلوچستان ،
 کشمیر ، بو اوچ ایالتده ددی میلیون نفوس اولدیغنی صوک استاتستیک کوسرتیریور .
 بوولایت لرک موقع جغرافیایری ، افغانستان ایله هم حدود اوله سیده نظر اعتباره آلنورسه ،
 اهمیت سیاسی لری لایتیزلدر دنیله بیلور . بوکون انکلیزلر طرفندن تقدیر اولدیغنی کبی ،
 یارین هندولر طرفندنده تقدیر اولنه جنی محققدر . بوولایت ثلاثیه هم سایه اولان پنجاب
 ایالاتی که ، اون ایکی میلیون نفوسی اولدیغنی کبی ، اکثریت کلیه سی مسلماندر . پنجاب
 دااخلندده بر اوافق قطعه واردر که ، اهللیسی « اقالی » تسمیه اولنور ، غایت مشهور
 جنکاور برملتدر ؛ الیوم انکلیز اوردوسنده مستخدم عساکرک قسم اعظمی بونلر تشکیل

ایدر . ۲۴ ملیون نفوسی حاوی اولان بنغاله شرقیهده و ۲ ملیون نفوسی اولان سند ایالتنده دخی اکثریت کلیه اسلام ملتیدر .

هندستانه جغرافی نقطه دن شویله سطحی بر نظر بعدنده ؛ هندستان مملکت واسعه اسلامیه سی خریطه سی یانه : افغانستان ؛ بخارا ؛ خوارزم ؛ تورکستان و تورکستان چینی خریطه لریده وضع اولنورسه ؛ « امیدگاه عالم اسلام » معانی بلا اشتباه انکشاف ایدر . بو کون هندستان خلقی عمومیتله انکلتزه بویندوروغندن قورتلوق املنده اولدینی براسرار خفیه دن دکلدز ؛ هندیلر بونی علناً ادعا ایتدکلی کبی ؛ انکلیز لرده علناً مدافعه ایتدکده درلر . بوخصوصده کیزلنه جک هیچ بر مسئله یوقدر . ذاتاً هندیلر کده اتر اسلامی اتر هندوسی اکثریت عمومی شیمدیک استقلال تام طرفداری دکلدز . یالکز اداره داخلیده جهت تشریعه و تنفیذیه نک تمامیت سربسته سی هندیلر اله ویرله سنی طلب ایدیورلر . بواپسه هندیلر ایچون لازم و ضروری اولدینی کبی ؛ انکلیزلر ایچونده هیچ بر کونا موجب اندیشه بر وضعیت تشکیل ایده مز . چونکه عموم دوائر رسمیه پوسته و تلغراف و شمندوفر خطلی اداره سی و سائر و سائر بانقهر ؛ و امور انضباطیه ؛ بتون هندستان ایالتنده الیوم اهالی نک اکثریتی نسبتنده مستخدمین کافه سی یرلی اهالیدن هندیلردر .

یالکز ولایت لرده رأس کارده بولنان اوچ انکلیز دن بشقه یابانچی یوقدر دنیله بیلور . انکلیزلر هندستانی بوکون ترک ایده جک اولورلرسه ؛ امور اداره مملکتک بر ذره خلل دار اوله جق جهتی یوقدر .

مملکت یالکز استقلال سعادتنه محتاجدر ؛ بشقه بر احتیاج حس اتمیور . حتی سیاست خارجیه سنی بیه شیمدیک انکلیزلرک تدویر و تدبیرینه براقق ایچون ؛ هندیلر حسن رضالریله موافقت ایده جکلرینی قونغرهلرنده بر فاج دفعه لر علناً سویله دیلر . هر نه قدر هندیلرک بعضلی استقلال تام اترز صداسنی عیوقه چیقارمقده ایسه لرده ؛ بونلر شیمدیک اقلیت قلیهده قالورلر . البت ملت ایچنده انکلیزلرک بتاسنی طلب ایدنلرده بوق دکلدز ؛ فقط اولنلرده یالکز لوندره ملتجی لریدرکه ؛ آغاخان وامثالی ؛ هندیلر بو ادملره هیچ بر زمان هندلی نظریله باقادرلی کبی ؛ آنلر کده هیچ بری هیچ بر مسئله ده هندیلر نامندن سوز سویله مک حقته مالک دکلدلرلر . شیمدیک هندیلر نردنده الک مهم مسئله انقلاب مسئله سی دکلدز . انقلاب مسئله سی یوم آتی مسئله سیدر . اصل بوکونک مهم مسئله سی ؛ هندستان

مهریزی حکومتی لوندردن هندستانه کتورمک مسئله سیدر؛ اساساً انگلیز ایله هندیلر آراسنده منازع فی اولان مسئله ده بودر. بومسئله جل اولنورسه؛ سوکره هندستان مسئله سی تمامیه انکشاف ایتدی دیمک اولور. ذیاده هیچ برملکت یوقدزکه؛ حکومتی مملکتک خارچنده بولنسون؛ بوذاتاً غیر طبیعی برحالدر؛ البته بویه برحکومتک دوام وبقای؛ یکرمنجی عصر مدینتجه مقبول ایسه ده؛ فانون طبیعت نقطه نظرندن انهدامه محکوم اولهجنی محققدر. بو باده شیمدیلک بو قدرله اکتفا ایدهرک؛ قریب بر آتیده هندیلرک تمامیه استخلاصنی تمی ایدهرز.

عبدالرشید

اورته آسیاده تورکن

۲

تورکنک اداری تشکیلاتنده « طائش مجلسی » دینلن بر مجلس واردی. بو، بکدر مجلسی کبی دائمی دکلدی. چین تاریخلرینه کوره قویونلیر (هیونخ تو) ده ده یکرمی دورتلک تشکیلات عینله موجوددی. بونلر، اون ایکیشردن اولارق صاغ وصول قسملرینه آیریلردی. هر برینک رئیسی مذکور اون ایکی کیشی آراسندن انتخاب اولونوردی. چین تاریخلرینک بوقیدن اوغوز توره سنه انتقال ایتک غایت قولایدر. تورکنلرده صول معتبر اولدیغندن صولده کیلر داها شرفلی ایدی که بوز اوقلردن باشقا برشی دکلدر. قویونلیر بویکرمی درتدن برنجی صنفده اولانله عقللی معناسنه (بوخی) دیورلر مش. چین تاریخلری بواسملری صیراسیله « هولی دام »، « تاجیام »، « سخ کبی چیجه ترجمه اسملریله قید ایدیورلر. تورکنلرده اساس اون ایکی ایدی. یکرمی دورت اونک جفتی اولدیغندن دولای توریه کیریوردی. مملکت بوبکدرک آئنده ایدی. بو بکدر حکومتک دیگر اداری و سیاسی مأمورلردن، بولندقلری منطقه داخلنده اولانلرده، رئیسک ایدرلردی. بکدر موقعلرینک فرقه رغماً مساوی تلقی اولونوردی. چونکه آزالرنده دولتک سیاسی واداری وظیفه لری اعتباریله قطعی وصریح برایش بولومی واردی. توکیورلرده یکرمی درت بوی تشکیلاتی عیناً یاشیوردی. لاکین بوراده عنغه خارچنده سیاسی و عهدی بعض تشکیلات ده یاشامغه باشلا دیغندن بو عدد یکرمی سزه بچیمشدنر.

توکولر دهه یکریمی درت بک صاغ وصول اولارق ایتیکیه آیرنیوردی . هر بر قسمک باشنده بز خان واردی . خانلرک معیتده « یایغوغ » لر اوللرک ده معیتده « شاد » لر بولونیوردی . اولندن صوکر صیراسیله « صوکین » لر « تودون » لر و « شادیوت » لر کلیوردی . « شاد » اولا تورکمن دولته داخل اولان دیگر تورک قوملرینک رئیسلینه ویزیلن عنواندی . صوکرادن خدیو مقابلی اولارق قوللانلدی . تودون (طوسون) معناسنه کلهرک اوحنجی درجه ده کلیوردی . عدم هرکزیت شکنده اولان اداره نلک قادروسی بوندن عبارتدی . سرایده ایسه مهر دار مقامنده بر (تامغاجی) ، مالیه ناظری مقامنده بر (شوغو) ، برده خاقانک مستشاری بولونوردی . بویوک جنازه آیدلرینه ریاست ایدن (بالال) ایله (یوغجی) و عسکری قوماندانلرده رسمی مأمورلردن دی . بوتون بوسلسله خاقان طرفندن انتخاب اولونور ، ویکریمی درت بوی بکی طرفندن تصدیق ایدیلردی . یعنی بوسورتله مشروطی دولتلرده اولدینی کیی هم اجرائی هم ده تشریحی قوتک رایسله تعیین اولونوردی . بونکله برار خاقان بوبکلری ایسته دکلری آراسندن سر بستیجه تعیین حقنه مالک دکلدی . بوی غننه بر مدت ایچین معین برغانله به تخصیص ایدردی ، تورکمنلرده برنسلره « تکین » ، مأمور و قوماندانلره « بک » و « اغا » دیرلردی . توکیولرک اداری تشکیلاتنده سلجوقی و عثمانیلرده موجود اولارق اراضی و سپاهی اصولا لهرینک عینه راستلانیور . بکلر آراسندن دولت و ملت بویوک خدمتی دوقونانلره (بورتلق) اراضی ویریلیر ؛ و بو طور ایچی دوقوز طورونلرینه آلرنده بولوندراییلرلردی . بودوقوز اوغول امتیازینک خارجنده تورکمنلرده ، اوروپاده اولدینی کیی کویک طومش برده بکی صنغی بوقدی . حاصلی بوراده بک مختصر کیچهن بو صارصیلماز و دائمی قاعده لرینه (توره) یعنی (عرف) دیرلردی . تورکمنلرک حقوقی ، جزائی ، سیاسی ، اداری ، حاصلی اجتماعی بوتون قانونلری بو توره نلک ایچریسنده ایدی . توره کاغده اوزرنده یازیلی دکلدی . و هیچ بز زمان ده یازیلماشیدی . لاکین هر تورکمنک حافظه سنده حرفی حرفه یاشایان بو عادت و تعامل قاندر هیچ بز قانون و نظام بوقدر . توره به (یاساق) و (توزوک) ده دیبورلردی . ایلوک خانلر صوکرادن بونک بعض قسملیری « قوناد-غوبیلک » ده کاغده کچیرمشلرلر . جنکیز اوغوز یاساغی دستوز صایدی . تیمورلنک و بار اوغوز توزوکلری قلمه آلارک کتاب حاله قوندیاز . اوغوز توره سنه کوره هیچ بز تورکمن بکلرک خبری اولمقسن بر اعدام

ایدیه مزدی . دولت علمینده فساد جمعیتی قورانلر ، عاصیلر ، قوجالی قادینلره صاناشانلر اعدام اولونوردی . قیز اوغلان قیزلری قاندرانلره حبس جزاسیه برابر اوقیزله اولمک مجبوری واردی . اشکنجه وجرحدہ قصاص جاری ایدی . خرسزلر چالداقلری شینک اون مثلنی ویرمکه مجبور ایدی . خافان بوقاعده لر خارچنده هیچ کیمسه بی جزالاندیرا . مازدی . جنکیزک یاساغی اساسنی اوغوز تورہ سندن آلمله برابر موغول عنعنہ سنک عشیری ذہینندن یک چوق شیلرده قاریشمشدر .

تورکنلرده عسکرلکده تورہ یه تابعدی . عسکری تشکیلاتک باشنده « سوباشی » واردی . بونک معینده « بوروب » لر بولونوردی . بوتون اوردو باشدن باشه آتلی ایدی . اوردویه عشریت حالده اشتراک ایدنلرک باشنده رئیسلی بولونور . و رئیسلردن بری حال حربده اتخاب اولنارک (باشوغ) اولوردی .

خافانک معینده « قابوق » دہ نیلن دائرہ ده برنوع خاصه عسکری واردی که « آیران » دیرلردی . عسکر عمومیتله « چری » ایدی . آتسز اولانلره « یایا چری » [بیگیچری کی] دیرلردی . اویغورلر قابوق آیراتلرینی اساسلی تشکیلاته باغلانارک « قابوق قوی » عسکری یامشلردر . تارخانلر ، عثمانیلرک تیمارلی سپاہیلری کی معیت لریله ، بوی بکلری اوزر بیک کشتی ایله حربہ کلیرلردی .

تورکنلرک تورہ یه باغلی اولان برچوق اساسلی تعامللری واردی . بونلردن آنک مهملری (سفر) دہ نیلن او مراسمی ، (شولہن) دہ نیلن ملی ضیافت ، (سورہک) دہ نیلن مشترک آینلر و (یوغ) دہ نیلن جنازه مراسمی ایدی . سفر مراسمی دیوان لغاتده ، کتابلرده و برچوق اسلام تاریخلرینده کورمک قابلدر .

سفرده بوتون مرتبه فرق اورنادن قاتار . بوراده بک ، قاطن ، بودون برلرینه قاریشہ رق برلکده آوه چیقارلر . بوآینک (صغیر = اوکوز) اسمندن ده آکلاشیه چی اوزره مقدس بریمتی واردی . مصرلیلرک (آپس) ده آرادقلری خصوصیت کی تورکنلرده مقدس اوکوزده بعض آیرد ایدیچی وصفلر آرادلردی . وورولان اولردن بو خصوصیتلری طاشانک آنی بکلر مجلسنده بیدردی . بو اوکوزک یاخود بولونمازسه آنک قورویغی یا راغه طاقتلارک « طوغ » حصوله کلیردی . تورکنک اک زیادہ ملی تعامللردن اولان سفر اسلامدن صوکر ایله اوزون مدت رسمی حیاندہ یاشادی . سفرلرده اوکوز

رینه آتده کسپله بیلردی . بوکون قیرغیزلر آراسنده اؤک زیاده آت کسپلمکده در . کتاب دده قورقودک هر صحیفه سنده بوتعامله تصادف ایتمک قابلدی . ایکنجی سی ، « شولهن » یعنی ملی ضیافتدرکه مطلقا هر سفردن جوکرا کلیردی . برشولهن اشناسنده یکریمی درت بویدن هر برینک نهرلر دیدیکنی اوغوز افسانه سی تصریح ایدر . بو حصه لر « سوکوک » دیورلر . خاقان ایله خاتونده داخل اولمق اوزره آلتی اولوسله ، مجموع شولهن سکنر پارچه یه آیریلردی .

اوجونجیسی ، یوغ یعنی جنازه مراسمی ایدی . بو آیینده اوغوز تورهنسک اساسلرینه داخلدی . توریه کوره ؛ آینه ریاست ایدن « بالبال » دی . اورخون کتاهلرینه کورم قایاغان خانک وفاتنده قیرغیز قاغانی بالبال دیکلمشدی . آینده ؛ عربلرک ناغی لری قارشیلنی اولان « آغلایحی » لره « یوغچی » نظارت ایدردی .

یوغچیلر هم رئیس ؛ همده شاعر اولورلردی . مراسم ؛ مملکته قیلیجی ویا قافاسیله بو یوک خدمتله ایدن بر بکک وفاتی اوزرینه ترتیب ایدیلیر ، آینه بودونک جوارنده بولونان بوتون افرادی اشتراک ایدردی . آیین بر « قومونون » حالده جریان ایدردی . یوغچی « سناغو » ده نیلن ؛ اولن بکک حیاتنده یابدینی ایشلره دائر بر شعر اوغوز . یوغچیلر و بودون آغلارلردی . میلادک آلتنجی عصرنده تورکمن قاغانی (تورکشن) یاننده کی بیزانس سفیرلری باباسنک ماتنی طومغه مجبور ایتمشدی . مه ناندیرک بو یوغ مراسمی حقیقه ویردیکی تفصیلات چین مورخلرینک ادعالرینه تماماً او بمقده در . استانیسلاس ژولین شویله آکلاتیور : « بر آدم اولنجه جسدینی چادیره قورلر . آنا و بابا جهندن اقریاسی بر قویون ؛ یاخود بر آت و یاخود متعدد آتلر و صیغیرلر اولدورده رک اونا قریان ایتدکلری کوسترمک ایچین چادیرک اوکنه اوزاتیرلر . سوکرا اطرافنده آجقیلی فریادلر قویارارق آت اوزرنده یدی دفعه دورلر . هرذونوشده چادیرک قابوسی اوکنده بیخاقله بوزلری چیزلر . . الخ . »

اورخون کتاهلرنده او قونه جنی اوزره خاقانک یوغ مراسمنه بوتون تورک قوملرندن بر حق یوغچیلر کلیردی . بر آدم اولدیکی زمان مزارینه اولا اوزری یازیلی بو یوک بر طاش ؛ یعنی (بککوطاش = کتاه) دیکرلردی . سوکرا بونک اطرافنه متوفی بکک حیاتده اولدوردیکی دوشمانلرک عددی قمار طاش قورلردی . مزارک اوزاقدن کوزوکسی

ایچین بویوک برصریق دیکلیر. ویانی
باشنه آخشاب؛ و فوق العاده زماندرده
کارگیر بر (بارق = معد) انشا
اولووردی [۱]. بارق صریقلر او-
زربنه استناد ایدر؛ و ایجریسنه بر
مردیونه کیریلردی. اوزاده مصر
معدلرنده اولدیغی کنی؛ متوفالک
اشیانی و سلاحری دوروردی.
دیوارلرینه حیاتنده یابدیغی محاربه لرك؛
بویوک وقه لرك زسملری نقش اولو-
نور. بعضاً اولومندن صورکرا کند-
یسی ایچین یازیلان (ساعو = مرثیه)
لرده آصیلردی. لاکین بویله مکلف
بارقلری آنجاق بودونک بویوکلرندن

غزل

رقص ایت! پری، رفتاریکی کورسونده اوتانسین
شیرین، تم قهاریکی کورسونده اوتانسین
ساقی بزه صون لطفله بر باده کلکون
خورشید، سنک انواریکی کورسونده اوتانسین
«مفتون اولو بوز کوردیکی لیلایه» دینه نلر
اول آه سنکاریکی کورسونده اوتانسین
حسنیله «وه نوس» حسنه بوکون آلهه اولمش
کوستر اوکا! دیداریکی کورسونده اوتانسین
[کامی] سکا شاعر دینه بن اهل حسد هب
مجموعه اشعاریکی کورسونده اوتانسین

مافظ نامی

بری ایچین یاپارلردی. خلقک مزارلری داها ساده؛ و اوزری حتی بعضاً یازیسز تک بر
کتابه ایله طاشلردن عبارتدی.

علمی ضیا

سمرقند شهری [۲]

سمرقند شهریشک تاریخی - غایت قدیم بر شهر اولان سمرقندک میلاد - عیسی دن
(اوتوز عصر) مقدم ایران پادشاهی کیکاوس طرفندن انشا ایدیلدیکی مروی اولمقله
برابر بعض مؤرخلر میلاددن درت عصر اول مشهور اسکندر ماکدونیک تأسیس

[۱] او بارق تعیری حالنده بو کونده قوللانلمقده در . باراقه ایله دم مناسبتی واز .

[۲] مأخذلر : (سیرید نایا آریا - آسیای وسطی) نام اثر ایله روس مجرلرندن یاولوفک
(نور کپتان سیاحتنامه سی) ، (دانیلوفسکی و پروفیسور موسکیتف) لرك تبعات رحمییه عابد
کتابلری

ایله دیکتی ده روایت ایتمکده درلر فقط هر حالده اشکندر، سمرقنده کلش و حتی اسکندر ایله برابر کلن یونانیلر سمرقنده یدنجی عصره قدر حکمران اولمشندره. حضرت معاویه زماننده (سنه هجریه ۵۰) سمرقندی سعید بن عثمان محاصره ایتمش و ایتمش یدنجی سنه هجریه نه امیر قتیبه تماماً فتح ایدوب ممالک اسلامییه الحاق ایلشدن بعد ایللاد اون برنجی عصرده سلجوق تورکلری طرفدن ضبط اولوش و تمامیلر زماننده پای تحت اتخاذ ایلشدن. سامانیلر دوؤنده غنم قند فوق العاده معمور اولوب علوم اسلامیه و عصریه نك مرکزی ضره شه کچمش ایشمه (۱۲۳۱) ده جنکیز خان هجوم ایدوب شهرنی خرابه زاره چوزمش، او کوزل بناری، مدرسه و جامعلری خاک ایله یکسان ایله مشدر. مع ذلك سمرقندک آب و هواسی غایت لطیف و موقعی تجاره پک مسلعه اولدیغندن آرزمان طرفده اشکی شکله کبروب تیمورلتنک ایام سلطنتده (۱۳۷۹) پایتخت اولمش مظهریتنه نائل اولشدی. مشارالیهک زماننده سمرقند علم و معارفک مرکزی، علما و حکیمانک مرجعی ایدی.

تیمورلنک: چین، ایران و هندستاندن معمارلر تجلب ایتک صورتیه شهرنی تعمیر و تزین ایلدی؛ بویوک جامعار، دارالعلوملر و نوکسینک سرایلر میدانه کتیردی. بونلر بنارک طرز معماریلری، زینتلی محکمکلری آلان آوروپا سیاح و مهندسلری چیران راقنده در.

روسارک سمرقندی اشغالی: روسلر طاشکندی آلدقن صوکره (۱۸۶۵) بخارا و سمرقنده کوزلری دیکه رک پیلانلری تطبیق ایتک ایچون اشحاق برفرست بکه - یورلردی. نهایت بهانه بولوندی؛ بخارا امیری جنرال (چیراییف) ایلچی کونده روب روسلرک طاشکندی درحال تحلیه ایتلری طلب ایله دی. ایشته بونی بهانه اتخاذ ایدن روسلر بخارایه دوغری آقین پایمايه باشلادیلر. (۱۸۶۶) ده (ایرخار) قلعه سی یاننده بخارایله غلبه چالوب اولامد کور قلعه نی صوکره صراسیه (خوجند)، (اوراتیبه) شهرلری و (زرافشان) وادیسنده بولان (جراخ)، (یکي قورغان) قلعه لری ضبط ایتکه موفق اولدیلر. بو حاده قارشوسنده قالان سمرقند علماسی و آق مقالیلی روس قوماندانی «قافقان» عرض اطاعته مجبور قالدقردن بلا محاربه سمرقندی تسلیم ایتدیلر، بالآخره روس عسکری بخارایلی تعقب ایدرک (اورعود) (قانته قورغان) (زره بولاغ) جهترینه قدر ایلرلیدلر. آرتق عاجز و مغلوب وضعیتده قالان بخارایلیلر ۱۸۶۶

سنه سی یکریمی اوچ حزراننده مصالحه عقدایدوب معاهده مذکوره موجبجه سمرقنده ولایتی ایله (قاته قورغان) (زیره بولاغ) شهرلرینی روسلره ترك ایتدیلر .

موقع ومنظره سی مؤسسهرلی - آسیای وسطی نك مرکزنده کائن اولان سمرقند شهری سطح بچردن دو قوز یوز یتیش بش آرشون یوکسکده انشا ایدلش اولوب غایت لطیف وصحی آب و هوایه مالکدر . اساساً سمرقند شهری قدیم و جدید ناملریله ایکی قسمة آریلوب آره لرنده باغقلر بولومقدمدر . (۱۸۷۱) تاریخنده انشا قلنان یکی سمرقندك سوقاقلری انتظام هندسی تحتده و بنالری ده پترسبورغ و سائر روس اولرینه بکزمکدهدر . اسکی سمرقنده ایسه چیماز سوقاقلره آلقاق آلقاق اولزه اکثریتله تصادف ایدرسکنر .

سمرقنده ایلك آدمیلری آنان برسیاح کندینی برشهرده ، برقصهده کورمکدن زیاده تاریخ ییغیلری آردسند ، آثار عتیقه قارشیسند آثار مخلده اطرافنده حسن ایدر . فی الواقع اوزنك - توپک خاقانلرنك ترك ایتیش اولدقلری جامعلر مدرسه لر بر تاریخ صحیفه لریدر از جمله : بی بی خانم مسجدی - هندستان ، ایران و آذربایجاندن ایکی یوز قدر اوسطه دعوت اولوب یونتولان پارلاق مرمر طاشلریله میدانه کلن ، تیمورلنكك زوجه سی (بی بی سارا ملک خانم) نامنه اضافه بویه تسمیه قلنان نادر برائر تاریخی در . بوجامعه حضرت عثمانه منسوب قرآن کریمی وضع ایتمک مخصوص کوك مرمردن معمول انظار حیرت و تقدیری جالب مجسم برکسی موجوددر . [۲]

[۲] نقطه وحرکه سر خط کوفی ایله یازیلان مذکور مصحف شریف حضرت عثمانك قرآنلرندن بری اولوب (۳۳۸ سنه هجره سنك) و اخرنده عراق وخراسان طرفلرنده سیاحت ایدن طاشکند علماسندن امام ابوبکر بن علی القفال الشاشی (وفاتی ۳۶۵) طاشکنده کتیرمشن و مدت منیده مشارالیک وره سنه انتقال ایتک صورتیه محافظه اولمشدر . طقوزنجی عصر هجریده عبیدالله الاحرار النقشبندی نام ذات (وفاتی ۸۹۵) طاشکنددن سمرقنده هجرت ایتدیکی انباده مصحفیده برابر آلوببالاده ذکر اولنان مسجده وضع ایتمشدر . استیلا اناسنده روس قوماندانی جنرال «قاوقان» طرفندن «پترسبورغ کیخانه قصره سنه کوندلشن و انقلاب اخیره بقدر اوزاده قالمشدی . نهایت (۱۹۱۷) سنه سنك کانون نایبسنده سابق مفتی مرحوم عالم جان البارودی حضرتلرنك تشیث فوق العاده سی و سووویت حکومتك مساعده سی ایله ططنه لی برصورتده «اوقا» شهرنده کائن محکمده دینه نظارته جلب اولنهرق کمال احترام ایله حجره مخصوصه برلشدرلشدر . حال حاضرده جمعه کونلری زیارت و تلاوت اولتمدهدر . مصحف شریفك بولندینی اوطه نك قیوسنه :

«بسم الله الرحمن الرحيم في القديس القرآن العظيم» عازره سی یازیلدر .

برده اولوغ بك مدرسه سی واردر كه تیموزك طورونی اولوغ بك میرزانك اثریدر .
 مشاراله حضر تری اسلام و تیموزك حكیماری آراسنده یو كسك موقع اشغال ایدن و بویولده
 شهرت قازانان بر داهی اولوب علم هیئنده ید طولی صاجبی ایدی فلکیاتنه عائد مشكل
 مسئله لری حل ایدوب مشهور « زیج » ی وجوده کتیرمشدر . اولوغ بك سمرقنده
 یابدیردینی رصدخانه سنده ریاضی و فنی نجر به لرده بولنیور ، علما و حکما ایله مباحثه ایتکدینده
 خالی قالمیوردی . پدری شاه رخك و فاتی متعاقب (۱۴۴۷) ده تیمورلنك تخمه جلوس
 ایتمش ایسه ده اوعلی عبداللطیف راضی اولمیهرق پدرینه عصیان باراغنی آچارق قانلی
 محاربه لرك وقوعنه سببت ویردی . نتیجه ده عبداللطیف پدرینی ید اسارته آلدی و غنیم
 بر صورتده قیل و مسجدك پیش طاقنه تعلیق ایلدی . (۱۴۴۹) .

شاه زنده مسجدی دخی سمرقنده اسلامیتك انتشارینه سمی و غیرت ایدن قم بن
 عباس رضی اعنهك شرفنه تیمورلنك طرفندن پاییلان مزین و معظم برنا اولوب زماننده کی
 فن معمارینك تمثال مجسمی و اوزمان معماریسنك لایموت بر خاطره سی در .

شاه زنده نك مرمر طاشلری صانكه بو کون اسنیف ایدلش کبی محکمدر . برده
 شیردار مدرسه سی واردر كه (۱۶۱۶) ده امیر یالان توش بهادر ك همتیله وجوده کلن
 بر مدرسه در . جهه سنك ایکی طرفنده اوعلی آرسالان صورتلری اولدیندن شیردار
 دنیلمشدر . ایکی جهته دهده مجتم ایکی مناره آسمانه دوغری یو کسلمکده در . طلاکار
 مدرسه سی ده مشارالیهك تأسیس کرده سی اولوب آلتون یالیز لرله زینتله ن بر اثر تاریخی در .
 سمرقندك جنوب غره بسنده کاشن تیمورلنك تره سی « کور امیر » نانی طاشیر بونك
 اوزرنده کی یشیل رنگلی تیغریط طاشی اوسته مشارالیهك عقل و تدبیری ، سیاسی ،
 شوکتی و تاریخ و فاتی یلزمشدر كه (۸۰۷) سنه هجریه سنك اون درت شعبانیه و (۱۴۰۵)
 سنه میلادیه سنك اون بس شباطنه تصادف ایتکده در . بوندن بر قاج سنه مقدم انشا
 اولونان پترسبورغ جامع کبیری ده تیمورلنك تره سنك چار زخمه ماریسی اوزره یاییلمشدر .
 كرك (گور امیر) ده و كرك سائر ابنیه حقیقه ده بولونان قیمتی طاشلر ، آثار نفیسه و مخلده
 روسلر طرفندن آشیرلشدر .

نفوس — سمرقند ولایت مرکزی اولوب نفس قصه ده — آلتش بیک قدر و ولایتده
 دو قوز یوز آلتش بیک مقدارنده نفوسی موجوددر . ملیت اعتباریله خلقك بوزده اللی

دوقوزی [۱] اوزبک‌ر یوزده یگرخی یدیسنی تاجیکلر [۲] متباقیسنی - سائر ملت‌ر تشکیل ایتمکده‌در .

تاجیکلر ایران نسلی ایله مخلوط اولدقلری ایچون بوزوق برشیوه ایله فارسی تکلم ایتمکده‌درلر . بونار کندیلرندن ده‌ا چوق اولان اوز بکلره عننه و اقتصاد جهندن غلبه چالوب البسه و قیافتلری قبول ایتمیرمکه موفق اولمشلر‌در .

صنعت - سمرقند ولایتده پاموق (باخته) جیلق چوق ترقی ایتمشدر . ولایت داخلنده اوتوز قدر باخته فابریقه‌سی موجود اولوب هر سنه اوچ یوز بیک بود [۳] خالص پاموق چیقارلمقده و آوروپای روسی به سوق ایتمکده‌در . ایکیجیلک صنعتی ده خیلی یولنده اولوب بونکله اک زیاده تاجیکلر اوغراشمقده و هر سنه تیش بیک بود ایپک حاضر لامقده‌در . بوندن ماعدا اوزومچیلکده بیک مترقی‌در . یالکز سنوی بر میلیون بود قورو اوزوم خارجه سوق اولونمقده‌در .

حال حاضرده معارف - اسکیدن مدینتک مرکزی ، علومک منبعی و حکمانک مرجعی اولان سمرقند حال حاضرده عصری مؤسسات علمیه‌دن محروم‌در . اهالیسی مع‌الاسف بوکون جهالت ایچنده‌در . واقعا بعض حیثی کنج‌لر طرفندن اصول جدیده موافق مکتبلر کشاد و ممکن مرتبه خالیلمقده ایسنده نه چاره که جهله غلبه چاله‌جق بر درجه‌ده ذکدر . بوتون سمرقنده شایان استفاد اولتی اوزره زوسلرک تأسیس ایتمکلی اوزومچیلک و باغچیانلغه مخصوص تطبیقات مکتبلری واردر که بوندن غیر محسوس صورته استفاده ایتمکده‌در .

تورکستانلی : رفعت

[۱] اون دردنچی عصرده آلتون اوواده حکمران اولان تورک خاقانلردن معروف اوزبک خان اسلام ایله مشرف اولدقدن سوکره تبعه‌سنک مسلمان اولسی ایچونده چوق چالیشمشدر . ایشته او دوزلرده بونره شامانی مذهبنده بولنان سائر تورک و موغوللردن تفریق ایتمک مقصدیله کندیلری مذکور حانه اضافه اوز بک دیه تسمیه ایتمشدر و بونام تعیم ایده‌رک تاریخه قاریشمشدر . حال حاضرده اوزبکلرک مقداری ایکی میلیونه قریب اولوب بر میلیونی بخاراده ، اوچ یوز بیکی خیوه‌ده آلتی یوز بیکی تورکستانده قالانی ایسه افغانستانده تویان ایتمکده‌در .

[۲] ازمنه قبل تاریخیده ایراندن هجرت ایدن و ایرانلر نسلدن توره‌س غایت ذکی بر ملتدر .

[۳] بر بوت اون اوچ اوقده‌در .

حی بن یقظان

۵

روح حیوانی دخی بردر کوزلری کورمک فعلندن ؛ قولاغی ایشتمک ؛ بوروی قوقلامق ؛ دیلی طامق دری بی آتی لمس ایشتمک و سائر اعضای ظاهرہ بی تحریک ایشتمکدہ درلر .

چکری عدا آلمق ایشلرندہ استخدام ایلر . بو اعضالرک هر بر یچون بر چوق اعضای خادمہ واردر ؛ بونلردن هیچ بری - عصب - سگیر دینیلان طریق اوزرہ روحدن بر حصہ آلمادقہ برایشی اجرایہ قادر اولہ ماز ونہ زمان اشبو یوللر بوزیلیرسہ و یا خود مجراسی قبانیرسہ عطالتہ اوغرار اشبو سگیرلر دماغ واسطہ سیلہ روحدن امداد آلیر . دماغدہ قلب واسطہ سیلہ روحدن امداد آلیر دماغدہ بر چوق روحلر واردر زیرا دماغ ؛ بر چوق اقسامک محل توزیعدر بوندن دولای ہر ہانکی عضودن روح سلب اولنورسہ او عضو عملدن ساقط اولور عملہ طرفندن قوللانیلمسی ایستہ نیلمیوب آتیلان آلت کبی اولور وا کر اشبو روح حیوانی بوتون بوتون بدنن چیقارسہ و یا توکنیرسہ و یا بشقہ صورتلہ انحلال ایدرسہ بوتون جسد معطل قالیر حیات ممانہ مقلب اولور .

حی بن یقظان مبدأ نشأتنن یکریمی برایشی ختامنہ قدر نظریاتی واسطہ سیلہ بوحدہ واصل اولدی اشبو مدت ایچندہ اشیایی تدبیر ایچون بر چوق حیلہلر استعمالنہ واقف اولدی تشریح ایلدیکی حیوانلرک دریلرندن لباس ؛ ایاق قابی یابدی قیلرندن ؛ ابہ کوچی خطمی قامیشنک وتلای اوتلرک تللرندن تیرہ ؛ ایپلک یابدی . البسہ اختراعنہ اساس تشکیل ایشتمک اوزرہ صودہ بیتان سازلردن الدی قوی دیکنلردن ؛ طاشلرلہ کسکینتدیککی قامیش پارچہلرندن قانجہلر ایکنہلر یابدی . اونککہ حیوان دریسندن وجودینہ لباس ؛ ایاقلرینہ ایاق قابی اویدوردی . قیرلانغیچلردن دہ یایی یایمق اصولی اوکرندی . براوطہ وعداسندن آرتانی محافظہ ایچون برخرن یابدیردی . ایشی کوچی کورمک ایچون برندن آیرلمق مجبوریتندہ بولوندیغی زمانلردہ عداسنی حیوانلردن صیانت ایشتمک اوزرہ بربرینہ ربط ایلدیکی قامیشلردن برقابو یابدی و یابدیغی اوطنہنک قاپوسنی اونککہ حکیم ایلدی .

آولامقده قوللامق ایچون یرتیجی قوشلر تعلیم و تربیه ایلدی . بومورطه لرندن یاورولردن استفاده ایچون بر طاقم حیوانلر قوشلر بسله دی . یابانی اوکوزلرک بونوزلردن سونکو کی شیر یاپدی . بونلری قوی قامیشلره ؛ ههزاران « هیزران » آغاچلرینه طاقدی . اگری اولانلرینی آتشله دوغرولتدی . اوچی قالین اولانلرینی کسکین طاش کناریه سیوریلندی اونلر مزراق شکلنه صوقدی حیوان دریلرینک قالینلردن قالقان یاپدی بونلره هب طیبی سلاحدن محروم اولدیغیچون تشبث ایدیوردی . فقط محروم اولدیغی سلاح طیبیدن ده ا ایسینی یاغمه اللرینک کافی کلدیکنی آکلادی و آرتق جزیره ده موجود حیوانات متنوعه نك هیچ بریسی اوکا مقاومت ایده مزدی لکن آولامق ایستدیکی حیوانلرک اکثریسی اوندن ده فضلّه قوشه بیلدکلر ایچون انلری تعقیب ایتمکدن عاجز ایدی . اوکاده بر چاره آزادی دوشوندی طاشیندی اک زیاده قوشان حیوانلردن لزومی قدر تعلیم و تربیه ایتمکدن بینه جک بر راده یه کتیرد کدنصکره ینوب قوشمقله یتشه مدیکی حیوانلری اونلرله تعقیب ایتمکدن ده اپی بر تدبیر بولامدی اوچجزیره ده یابانی آتله ؛ قیصر اقلر ؛ مزکلر وار ایدی اونلردن ایشه یارایانی اتخاب ایلدی مقصدینه اولورنجیه قدر اونلری تربیه ایتمکله اوغراشدی دریلردن اکر ؛ دیزکین ؛ کم ؛ اوزنکی اویدردی اونکله آولامسی زور اولان حیوانلری تعقیب و اولایه بیلیمک ایشنی یوله قویدی بوتون بوایشلرک کافه سندد کسب مهارت ایشی ؛ حیوانلرک اعضاسنک نه کی خاصه لرده مالک اولدقلمی و نه کی صفتلرله بر برندن ایرلدقلمی آکلامق و او آرزوی یرینه کتیریمک ایچون تشریح حیوانانله اشتغالی ائناسنده و منهاسی یکریمی برسنه ایله تحدید ایتمکمز مدت ایچنده واقع اولدی .

اوندنصکره نظریات ساحه سنه کیردی عالم کون و فسادده موجود بالجه حیواناتی ، نباتاتی ، معادنی ، طاشلرک طوبراقلرک انواع و اصافنی ؛ صوبی ؛ بخاری ؛ قارلری ؛ دولولری ؛ دومانلری ؛ یالازلری ؛ قورلری ؛ حرارتلری تحری و تفحص ایلدی هر بررلری ایچون آیری آیری صفتلر ؛ درلودرلو تاثیرلر ؛ بر بریه متوافق و یا متضاد حرکتلر مشاهده ایلدی و بو ایجه اکلری ایجه نظر تدقیقندن کچیردی و حقیقته واقف اواق ایچون ایجه تشبثلرده بولوندی بعض صفتلرجه اشیایی متحد و بعض صفتلرجه مختلف کوردی متحد اولدقلمی حیثیتدن هپسنی واحد و مختلف اولدقلم جهتدن انلری متغایر و کثیر کوردی بوسبله بعضاً اشیانک بر برلردن اختصاص و تمیز ایلدکلری خاصه لرینه نظر ایلردی اوزمان

اشیاده اوقدر چوقلق کوردی که ضبط و تعدادی قابل اوله مازدی اوجه تدن کنديسنده
 دخی چوقلق کوردی زیرا عضولرینک مختلف اولدیغنه و هر برعضوه مخصوص برصفت
 برتأثیر موجود اولدیغنه و هر عضوک برچوف پارچه لره قابل اتقسام اولدیغنه باقار؛ و بناء علیه
 ذاتک دخی اشائی کثیره دن عبارت اولدیغنه حکم ایلردی و اشیاء سائره یی دخی تکرر تکر
 شو صورتله نظر تدقیق و مطالعه دن کچیریردی صکره کرک کنديسی ؛ کرک اشایی بشقه
 بشقه یولدن مطالعه ایتمک باشلادی . کندي اعضالرنده هر نه قدر چوقلق وارسه ده
 بربرلینه بتیشیک و باغلی و آزالقمز اولدقلرندن اولنری هپ برشی حکمنده کوردی
 بربرلندن فرقلری انجق تأثیرلرینک مختلف اولسی طولایسیله و او اختلافه ده سببیت
 و یرن ؛ حقیقته بر و ذاتک آنجق اوندن عبارت اولان اعضای سائره ک اوکالات
 حکمنده اولان روح انسانی اولدیغنه حکم ایدردی و اونقطه نظر دن کنديوسی واحد
 حکمنی آیردی آندن صکره انواع حیواناته اجاله نظر ایلردی هر بر فردینی آیری آیری
 شو سویلدی کمز نقطه نظر دن واحد عد ایدردی . صکره کییک ؛ آت ؛ مرکب کبی
 حیوانلرک انواعی ؛ قوشلرک آیری آیری اصنافی نظر دن کچیردی هر نوعک افرادی
 اراسنده اعضای ظاهره و باطنه جه ، ادراکاتجه ؛ حرکاتجه مشاهبت واز شیلرده آارلرنده
 اختلاف اولدیغنی کوردی و هر نوعک افرادی ک آیری آیری اولان روحلرک هپ
 بر روح دن عبارت اولدیغنی و اارلرنده کی آیرلیق انجق قلبره توزیع اولونماسندن نشأت
 ایلدیکنه واکر طاغیق صورتده قلبرده موجود اولان روحلر بر آرایه کتیریلوب هپسنگ
 بر قاب ایچنه قونلسی ممکن ارسه بر شی واحد حکمنده اوله یغنه و فقط آیری آیری
 قابلره قونولان صو کبی اولدیغنه حکم ایدردی بواعتبارله جمع و تفریق حاللرنده روحلرک
 کافه سی بر شیدن عبارت اولدینی و اونلره کثرتک محل اعتباریله عارض اولدیغنی مشاهده
 ایتدی و اشبو نقطه نظر دن بر نوعک بوتون افرادی هپ بر صایلیلر و افرادی ک چوقلغنی
 حقیقته چوق اولمایان شخص واحدک اعضاسنده کی چوقلق کبی اولدیغنی آکلادی . صکره
 حیوانلرک انواعی بر بر پیش نظر تدقیق و امعانه کتیردی و ارنلری کوزلجه تدقیق
 و تأمل ایتدی اونلری حسی ، غذاجه ایستدیکی طرفه اختیاریله حرکته متفق کوردی .
 اشبو اناز و افعالک روح حیوانی یه اک زیاده اختصاصی اولان اناز و افعالدن اولدیغنی
 و اختلاف ایتدکلری خصوصیتلرک اوقدر روح حیوانی یه علاقه سی اولمایان شیلر اولدیغنی
 ییلردی اشبو تحقیقات نتیجه سنده بوتون حیوانلرده کی ارواحک کافه سی حقیقته بر اولدیغنی

و نوعلرک روجه آرارلرنده جزئی اختلاف و آریلق اولدیغنی و اساساً واحد اولوب کیمیسی صوغوق کیمیسی ده از صوغوق قابله توزیع اولنان صوحکمنده اولدیغنی کشف ایلهدی . صوغوقلقدہ بدرجهده اولان صولر حیوانلرک برنوعنه اختصاصی بولونان روح حیوانی حکمنده در بوتون صولر اختلاف و کثرتیله برابر بر اولدیغنی کبی بوتون حیوانلرک روحلری و بناء علیه حیوان جنسی بردن ، برشی واحد عد اولونمق لازم کلیر .

بوتون حیوان نوعلرینی بیان اولنان مطالعه طولایسیله بر امر واحد ارجاع ایتدکدنصکره نقطه نظری مختلف اولان انواع نباتاتی تدقیق و مطالعه یه چویردی . بونلردن هر بر نوع فردلرینک داللرینی ؛ یاپراقلرینی ؛ چیچکلرینی ؛ میوه لرینی ، تأثیرلرینی بر برلرینه مشابه کوردیکندن آنلری حیوانلرله مقایسه ایدردی انواع حیوانک افرادی بیننده مشترک بر روح اولدیغنی و اور روح واسطه سیله هر بر نوع برشی واحد اعتبار ایدلدیگی کبی انواع نباتاتک افرادی بیننده روح حیوانی یه بکنزر بر امر مشترک اولدیغنی و او امر مشترک واسطه سیله نباتک انواعی دخی بر امر واحد اعتبار اولدیغنی بیلیردی بو نظریه یی جنس نباتاتده دخی ملاحظه ایله دی . بو ملاحظه نتیجه سنده بوتون نباتاتک طوپراق و صودن غذا آلق و نما ایتک خصوصلرنده متفق اولدقلرینی کوره رک بوتون نباتاتک دخی بر امر واحد اولدیغنه حکم ایلردی نباتات و حیوانات حقدنه اشبو ملاحظه یی یوروتدکدنصکره ایکسینی بردن ملاحظه و مطالعه ایدر و هر ایکی جنسی ؛ بریسنک طوپراقدن و صودن ؛ دیکرینک هر نوعه مخصوص اطعمه و اشربه دن غذا آلمقده ؛ نما ایتکده متفق کوریردی آنجق حس ؛ ادراک ؛ حرکه خصوصلرنده حیوانات ایچون نباتات اوزرنده بر فضله لق حس ایدردی . چوق دفعه نباتاتده حیواناتده کی حس و حرکه حاللرینه بکنزه بعض حاللر ظهور ایتدیکنی کوردی نته کیم چیچکلرک یوزی کونشک بولوندیغنی طرفه طوغری دوزر نباتاتک کوکلری غدانک بولوندیغنی جهته طوغری حرکت ایدر . ودها بونلره مماثل برچوق حاللر مشاهده ایتدی . - بیتمدی -

بابان زاده : رشید

